

23 września 2025 r.

Polskie regiony węglowe bez wsparcia po 2027 roku? Nie można do tego dopuścić!

Zmiany w kopercie budżetowej UE: sygnał alarmowy dla polskich regionów węglowych

W lipcu 2025 Komisja Europejska zaprezentowała założenia przyszłego budżetu Unii Europejskiej na lata 2028-2034. Środki w wysokości 2 bilionów euro mają wesprzeć UE w pokonaniu piętrzących się przed nią wyzwań i kryzysów.

Podstawą programowania polityki rolnej i polityki spójności na poziomie państw członkowskich będą **Krajowe i Regionalne Plany Partnerstwa (KRPP)**. Mają powstawać w oparciu o zasadę partnerstwa i doświadczenia wielopoziomowego i dzielonego zarządzania. To państwa członkowskie podejmą decyzję czy będą wydzielać w planach rozdziały regionalne, czy sektorowe.

Niestety w ramach Funduszy Europejskich nie jest przewidywana kontynuacja oddzielnego **Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST)**, który ma zostać – wraz z 14 dotychczasowymi funduszami – połączony w ramach KRPP w jedną kopertę krajową, realizującą cele odnowionej polityki spójności. Warto podkreślić, że **Polska jest największą beneficjentką FST**. Nasz kraj dostał z niego w sumie 3,85 mld euro, co stanowi 20 proc. całego funduszu.

Dlatego brak dedykowanego sprawiedliwej transformacji funduszu to sygnał alarmowy dla polityków i regionów odchodzących od węgla. Polskie regiony węglowe, które obecnie otrzymują wsparcie z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji nie zakończą swoich działań transformacyjnych po 2027 roku. Ponadto region Turowa i Lubelskie Zagłębie Węglowe (kopalnia Bogdanka), które wcześniej nie otrzymały FST z powodu zbyt odległych dat odejścia od węgla, aktualnie rozpoczynają planowanie transformacji i będą potrzebowały środków na ten cel. Pozostawienie regionów węglowych samym sobie byłoby niebezpieczne politycznie ze względu na niezadowolenie mieszkańców, a nawet groziło katastrofą społeczną. Rząd powinien zapewnić im dalsze finansowanie.

Postulaty i rekomendacje: dlaczego Polska musi bronić instrumentu wsparcia dla transformacji

1. Polska transformacja w toku – potrzebujemy kontynuacji wsparcia

Polskie kopalnie węgla kamiennego i brunatnego będą zamykane w latach 30. Konieczne jest zagwarantowanie minimalnego wsparcia nie tylko regionom najsłabiej rozwiniętym, ale też regionom sprawiedliwej transformacji: to niekoniecznie regiony najbiedniejsze, często dobrze uprzemysłowione, ale grozi im gwałtowny spadek, co oznacza wzrost dramatów społecznych i problemów politycznych. Najlepszym wyjściem byłoby utrzymanie FST (tak jak utrzymano Europejski Fundusz Społeczny). Ale to wymaga zręcznych i nieustępliwych negocjacji budżetowych w ramach Unii Europejskiej. Piłka w tej grze jest po stronie polskich polityków.

2. Zapewnienie środków na transformację regionu Turowa i Lubelskiego Zagłębia Węglowego

Wydobycie w kopalniach “Turów” i “Bogdanka” będzie spadać i prawdopodobnie zakończy się w latach 30. Regiony te nie mogą pozostać bez wsparcia finansowego. Aby zapewnić im “miękkie lądowanie” konieczne jest utrzymanie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji lub utworzenie celowej koperty na wsparcie polskich regionów węglowych. Dzięki temu, te dwa regiony, będą mogły planować swoją przyszłość po węglu przy zapewnieniu odpowiednich środków.

3. Polska powinna zająć zdecydowane stanowisko w obronie FST

Rząd RP powinien niezwłocznie:

- przedstawić stanowisko opowiadające się za utrzymaniem finansowego instrumentu wsparcia dla regionów węglowych,
- włączyć ten postulat do priorytetów negocjacyjnych dot. polityki spójności,
- zbudować koalicję państw członkowskich, które potrzebują kontynuacji wsparcia dla sprawiedliwej transformacji,
- angażować się w prace legislacyjne i polityczne dotyczące nowej struktury budżetu UE i przyszłości polityki spójności.

Polscy parlamentarzyści powinni:

- wspierać działania rządu na forum UE na rzecz kontynuacji wsparcia dla regionów węglowych,
- inicjować współpracę z parlamentami innych państw członkowskich,

- monitorować przebieg negocjacji budżetowych i zabiegać o kontynuację finansowego wsparcia dla sprawiedliwej transformacji regionów węglowych,
- współpracować z samorządami i organizacjami społecznymi, by wspólnie wypracować przyszłość regionów po węglu.

Autorka: Alina Pogoda, specjalistka ds. sprawiedliwej transformacji, alina@zielonasiec.pl

